

FØROYA SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 4.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 40 oyru á
1. síðu, 30 oyru á 3. og 4. síðu

Mánadagin 31. januar 1944.

Bladid verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 1,50 + porto um fjórðingsárið

18. árg.

Hvør vardi tann minni- lønna — Palli ella Tórstein.

Triggir menn, Andreas Ziska, Anton Kragesten og Ásbjørn Poulsen hava sent Thorstein Petersen og Robert Joensen takkskriv fyri, hvussu væl teir skulu hava vart teir minnilønna.

Hann, ið kennur støðuna hjá Thorstein Petersen og Robert Joensen yvir fyri kravinum hjá teim minnilønna um at fáa lön sína bætta, má undrast á og ógvast við, at menn, ið enná eru limir í arbeiðarafelag, skulu vera komnir fyri at tæna stórkapitalsins interessum so greifliga, at teir hava lagt navn til eitt tilíkt takkskriv.

Fyri at lýsa føroyskum arbeiðarum tann fulla sannleika um Thorstein Petersen og Robert Joensen taka vit upp aftur fylgjandi

Nevndarálit:

løgtingsmáli nr. X - 25/1943:
Broytan av lönstedgingarlógini.

Við skrivi av 15. oktober 1943 hevur javnaðarflokkurin biðið tingið um at taka til ygerðar broytan av lönstedgingarlógini nr. 6 av 23. mars 1943, og serliga verður víst til, at lógin ikki er greið um lönviðurskiptini hjá lærlingum og skrivstovu- og handilsfólki.

Stýrin hjá Fuglafjarðar arbeiðsmannafelag og handverkarafelag hava tann 23. november 1943 skrivað bræv til tingsins formann um ein gerðarrættardóm, sum fallin er 12. oktober 1943. Málið liggur soleiðis fyri, at hitt fyrra felagið hevði ein lönssáttmála frá 31. jan. 1940 og hitt seinna lönssáttmála frá 13. januar 1934, hareftir grundlönin var sett til 72 oyru í tíman, og henda sáttmála segdu teir upp tann 22. november 1942; tingingar við arbeiðsgevarar gav einki úrslit, og tann 16. februar 1943 senda teir so boð eftir semingsmanninum, men vegna sjúku kann hann ikki koma fyrr enn 29. mars 1943 t. v. s. aftaná at lógin um lönstedg. er komin í gildi. Málið kemur so til viðgerðar við gerðarrætti, sum tann 12. oktober 1943 sigur dóm, har teir vísa til, at eingin hækkun av grundlönini kann koma í gildi vegna lönstedgingar-

lógini. Teir venda sær so til tingið — av tí at teir hava hoyrt, at henda lög er til viðgerðar — og biðja tingið veita sær hjálp til at lógin verður teimum rætt til at fáa málið kannað, tá teir hava sagt upp í góðari tíð, áðrenn lönstedgur kom í gildi, og tí tað ikki er av teirra ávum, at hetta ikki kom í lag.

Ein minniluti (J. P. Henriksen) heldur fram: Tá ið lógin um at stöðga øllum lön- og prísvekstri varð gjerd, vóru viðurskiptini vordin so hættislig prísu- og viðvikjandi, at tað var heilt neyðugt, at hitt almenna við lög legði loft á allar prísir og fekk fyriskipanir í lag, ið miðaðu imóti at skera burtur allan órættvísan áðrættis í handli við neyðsynjarvørum.

Arbeiðarar, fiskimenn, tænastrúmenn og øll fólk við lágum avmarkaðum inntøkum fagnaðu óivað hesi roynd lögtingsins at byrgja fyri «inflation». Og flestu menn eru framvegis samdir um, at gera tað, ið gerast kann, fyri at leggja prísirnar á fyrst og fremst neyðsynjarvørum so lágar, sum gjerligt. Tað má áðrennast, at ein á leið fastleggjandi lönskipan er eitt lið í hesum arbeiði, men royndirnar av teirri 1. mars gjerd lönstedgan hava sýnt, millum annað við valdgerðardómi, at tað band, ið varð lagt á allar lönvekstur, hevur rubbað ov fast hjá summum, uttan at tað kann sigast at hava verið neyðugt fyri at halda imóti dýrtíðini. Viðurskiptini eru nevniliga soleiðis, at tað eru til dømis tær hægstu lönirnar, ið avgera hæddina á vøruprisunum við tað, at hámarksprísurin verður settur sambart hesar lönir. Og sum kunnugt verður vanligu nýttur hámarksprísur eisini á teimum plássum, har ið lönirnar eru lágar. Á hesum plássum dregur so stutt tann lága lönin ikki prísirnar niður, men tænar einans at økja um áðrættis hjá handilsmanninum Tann høgi prísurin vinnar um keypkraftina hjá tí minni menta, teimum við teimum lágu lönunum. Í hesum ferri er tað heilt neyðugt at broyta lógina soleiðis, at øllum teimum, ið sita við lönunum, ið liggja niðanfyrir tær lönir, ið svara

til hámarksprísir, verður løyvt at fáa sínar lönir javnaðar upp eftir sambart dýrtíðina og vanligu lön-økingsáðrættis undan lönstedganini. Her verður hugsað serliga um lærlingar, skrivstovufólk, handilsfólk og fólk, ið sítu við rætti at fáa lönina økta í mun til arbeiðsárini í tænastrú og um tímanslönnað, ið liggja niðanfyrir hámarks lönina.

Sambart hesum viðmerkingum setur minnilutin fram uppskot.

Meirilutin (A. Djurhuus, Kr. Djurhuus, R. Joensen og Th. Petersen) skal viðmerkja, at grein 5 í kunngerðini nr. 6 av 23. mars 1943 hevur verið ætlað at rúma løyvi til at broyta lönina sambart tænastrú og økjan av kunnleika hjá ungum fólki og lærlingum, eins og tann fast ásetta lönhækkunin, sum ymisk fólk, t. d. tænastrúfólk sum lærarar, hava rætt. Tað er meirilutanum kunnugt, at t. d. tað almenna hevur nýtt lógina á hendan hátt, við tað, at tænastrúfólk hava fingið sína lögliga hækkun sambart tænastrú.

Meirilutin vil tó vera við til at mæla tinginum til, at lógin verður broytt soleiðis, at eingin misfatan kann koma av hesum.

Tær viðmerkingar, minnilutin setur fram um, at ein arbeiðari má koma upp á hámarkslönina fyri at hann kann siga seg at hava fingið fullt viðurlag fyri dýrtíðina, kann meirilutin ikki styðja. Dýrtíðarviðbótin, sum nú verður roknað til í oyru pr. stig, (*gevir arbeiðararum ta dýrtíðarsamsýning, sum fullt vigar upp móti dýrtíðini*). Nakað annað er, tann serligi spurningurin, sum er komin inn á ting frá Fuglafirði. Í hesum má meirilutin halda, at tað er nógv, sum talar fyri, at ein lönssáttmáli, sum varð uppsagdur í november 1942, tað vil siga 4 mánaðar áðrenn lönstedgingarlógin kom í gildi, átti at verðið viðgjörður í realitetini, og ikki einans sýttur visandi til, at nú var lönstedgingarlóg komin í gildi. Skipanin um dýrtíðarviðbót eftir einum prístali kom í gildi í 1939, og arbeiðsmannafelagsins sáttmáli er av januar 1940 (*so hetta talar imóti, at ein kann vænta nakað annað úrslit av einum nýggjum gerðarrætti*, men fyri handverkararnar var tað ein sáttmáli frá 1934, sum ásetti grundlönina, so har liggur spurningurin meira opin.

(*Tænt her.

Soleiðis sum lönstedgingarlógin er orðað, má meirilutin halda tað vera beint, at gerðarrætturin er komin til tað úrslit, at tað ikki er teimum løyvt at broyta grundlönina; men meirilutin heldur, at ein lögbroying, sum gevur hesum feløgum í Fuglafirði løyvi til at fáa teirra mál viðgjört av nýggjum fyri einum gerðarrætti, kann sigast at vera eitt rættvíst stig. Meirilutin setur uppskot samsvarandi. Javnaðarmenn lögdu so stutt alla orkuna á at fáa fram,

at øllum arbeiðarum, ið sita við ov lágar tímanslön, lærlingum, skrivstovufólki, tænastrúfólki og øðrum, ið undan lönstedgingarlógini sítu við rætti at fáa lönirnar hækkadar svarandi til dýrtíðina og vanligu lönøkingsáðrættis skal hesin rættur verða givin aftur.

Fólkaflakkurin átti formannin (Thorstein Petersen) í nevndini.

Tað lá tí á honum at koma fram við einum uppskoti.

Tá ið tíðin gekk og nevndarformaðurin ikki lat hoyra frá, settu javnaðarmenn fram hetta

UPPSKOT

A. Frá minnilutanum
(J. P. Henriksen):

Midlertidige bestemmelser om Ændring i Kundgørelse Nr. 6 af 23. Marts 1943 om Priser, Arbejdslønninger m. v.

—o—

I Paragraf 5 i Kundgørelse Nr. 6 af 23. Marts 1943 om Priser Arbejdslønninger m. v. foretages følgende Ændringer:

1) Til Paragrafens andet Stk. føjes som nyt Punktum:

»Det skal dog i Arbejdsforhold, hvor Lønnen efter Sædvane eller Aftale stiger efter en vis Tids Beskæftigelse eller en vis Tids Uddannelse, være tilladt atforhøje Lønnen efter de hidtil fulgte Regler.«

2) Paragrafens tredje Stykke affattes saaledes:

»Uanset førnævnte Bestemmelser kan der, hvor der ikke allerede ifølge Overenskomst eller Voldgiftsaftale findes en Lønordning mellem Arbejdsgiverne og Arbejderorganisationerne, der sikrer Arbejderne en Grundløn paa mindst 1 Krone pr. Time, ved Aftale eller Voldgiftsaftale træffes en (ny) Lønordning, for saavidt denne ikke fastsætter Grundlønnen til mere end 1 Krone pr. Time